

Kuopion ja Siilinjärven yhteistoimintasopimuksen toteutuminen vuonna 2022

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta 23.02.2023 § 7
1695/00.04.01/2023

Valmistelijat / lisätiedot:
Seija Pasanen
puh. 044 718 5424
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

- Päätösehdotus** joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi
- Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen
- Päätös** Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
- Esitys** Esitän joukkoliikennelautakunnalle, että se hyväksyy vuoden 2022 Kuopion kaupunkiseudun viranomaistoiminnan yhteistoimintasopimuksen mukaiseksi.

Selostus

Kuopion kaupunginvaltuuston ja Siilinjärven kunnanvaltuuston vuonna 2011 hyväksymässä yhteistoimintasopimuksessa on sovittu joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen lakisääteisistä sekä kuntien keskenään sopimista joukkoliikenteen tehtävistä Kuopion ja Siilinjärven alueella 1.1.2012 alkaen. Sopimusta päivitettiin vastaamaan uudistunutta lainsäädäntöä ja käytäntöjä joukkoliikennelautakunnan päätöksellä 25.10.2018 (56 §).

Sopimuksen mukaan lakisääteisten viranomaistehtävien ja muiden yhdessä sovittujen joukkoliikenteen kehittämistehtävien hoitamisessa vastuukuntana on Kuopion kaupunki.

Voimassa oleva yhteistoimintasopimus on liitteenä.

1. Sopimuksen seuranta

Sopimuksen kohdan 6 mukaan sopimuksen toteutumista seurataan kerran vuodessa pidettävässä arviointikokouksessa, jonka Kuopion kaupunkiympäristön palvelualueen joukkoliikennesyksikkö järjestää.

Arviointikokous vuoden 2022 toiminnasta pidettiin 14.2.2023. Muistio kokouksesta on liitteenä.

2. Yhteistoiminnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Yhteistoiminnan tavoitteena on toteuttaa kuntarajat ylittävää yhteistyötä joukkoliikenteen järjestämisessä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä kehittää ja koordinoida seudullista joukkoliikennettä ja kuntien henkilökuljetuksia siten, että palvelutaso paranee ja palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti.

Palvelutarjontaa on kehitetty hyväksytyyn palvelutason mukaisesti kilpailuttamalla siten, että eri kokoisilla toimijoilla on ollut mahdollisuus

osallistua kilpailuun. Kilpailu alueella on säilynyt eikä hintataso tarjouksissa ole noussut linja-autoliikenteen kustannustason nousua enempää. Koululaiskuljetusten suunnittelua ja hankintoja on koordinoitu joukkoliikennepalvelujen kanssa. Siilinjärvi on itse suunnitellut ja hankkinut kiinteästi koulutyöhön liittyvät, erillisesti järjestetyt koululaiskuljetukset. Koska järjestely on toiminut hyvin, ei tehtäviä ole siirretty Kuopiolle, vaikka sopimus antaisi siihen mahdollisuuden.

Toiminnassa on noudatettu Kuopion kaupungin hallintosääntöä ja kaupunkiympäristön palvelualueen toimintasääntöä.

3. Yhteistoimintasopimuksen mukaiset tehtävät

Joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Kuopio-Siilinjärvi- alueella on Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta. Asiantuntijapalveluista ja asioiden valmistelusta vastaa kaupunkiympäristön suunnittelupalvelujen joukkoliikenneyksikkö yhteistyössä Siilinjärven joukkoliikenneyhdyshenkilön kanssa.

Vuoden 2022 aikana ei ollut avoimen joukkoliikenteen eikä koululaisliikenteen kilpailutuksia. Vuonna 2021 Sansia Oy:n kilpailuttama liikennekokonaisuus (Nilsin sisäiset linjat 62–68 sekä Nilsin asiointiliikenne) käynnistyi 6.6.2022. Sopimusaika on viisi vuotta ja liikennöitsijänä on Mika K. Niskanen Oy.

Loppuvuodesta 2021 Sansia Oy käynnisti Kuopion kaupungin suunnittelupalvelujen, Kuopion Veden ja Siilinjärven maankäytön ja kunnallisteknisen suunnittelun puitesopimuksen kilpailutuksen. Joukkoliikenteen puitesopimukset astuivat voimaan kevään 2022 aikana kolmen konsulttiyrityksen kanssa. Niiden kautta voidaan hankkia mm. joukkoliikenteeseen liittyviä suunnitelmia ja selvityksiä ilman uutta kilpailutusta.

Palautuminen koronaviruksen aiheuttamasta matkustajakadosta eteni hyvin. Paikallisliikenteen kokonaismatkustajamäärä oli 7 019 208, joka oli 0,2 % enemmän kuin pandemiaa edeltävänä vuonna 2019 ja 15,5 % vuotta 2021 enemmän. Maaseutuliikenteessä matkustajia oli yhteensä 311 705, joka on noin 2,5 % vähemmän kuin vuonna 2021 ja reilut 10 % vähemmän kuin vuonna 2019. Vilkkuliikenteen kokonaismatkustajamäärä jäikin kokonaisuutena 0,4 % pienemmäksi vuoteen 2019 verrattuna.

Paikallisliikenteen matkustajamääriä lisäsi helmikuun alussa toteutettu hinnoittelumuutos, jossa AB-lippujen hinnat alennettiin A ja B-vyöhykelippujen tasolle. Koko paikallisliikennealue on nyt tasataksa-alue, jossa on 60 minuutin vaihtoaika. Se on osoittautunut riittäväksi myös siilinjärveläisille. Keväällä polttoaineen hinnan merkittävä kallistuminen lisäsi osaltaan matkustajamääriä. Lisäksi vuonna 2021 elokuussa toteutunut oppivelvollisuuslain muutokseen liittyvä koulumatkatuki uudistus vaikutti edelleen lisäämällä Kela-tuettujen matkojen määriä. Hinnanalennuksen vuoksi lipputulot eivät kasvaneet matkustajamäärän kanssa samassa suhteessa.

Alueen sopimusliikenne toimi suunnitellun mukaisesti. Kesäkauden alussa Nilsin sisäisten linjojen liikennöitsijä vaihtui. Muita sopimusmuutoksia ei ollut. Kokonaislinjakilometrejä syntyi 6 456 000 km, joista 5 450 000 km paikallisliikenteestä. Kokonaislinjakilometrit kasvoivat 0,4 % edellisestä vuodesta.

Joukkoliikenteestä annettiin vuoden aikana palautejärjestelmän kautta palautteita 1 075 kappaletta, joka oli reilut 3 % edellisestä vuodesta enemmän. Palautteita tuli myös puhelimitse.

Asiakastytyväisyyskyselyjä tehtiin neljä kertaa. Yleisarvosana pysytteli yli neljässä (asteikolla 1-5) kaikissa kyselyissä. Kyselyjen toteuttamista on vaikeuttanut työvoiman saatavuuden heikkeneminen.

Bruttoliikennesopimukseen sisältyviä bonuksia maksettiin asiakastytyväisyystulosten pohjalta 290 678,21 € (alv o). Sopimukseen sisältyy myös sanktioita. Sanktiot liikennöitsijä maksaa viranomaiselle ja niitä kertyi koko vuonna yhteensä 54 620,00 € (alv o).

Waltti- kausiliput ovat jo tunnistepohjaisia ja arvolippujen kääntäminen tunnistepohjaisuuteen käynnistyi. Waltin taustajärjestelmien päivityksiä tehtiin useita ja opiskelijalipun osto-oikeuden perusteita tarkistettiin. Kumppanimyyntiin liittyviä Vilkun jälleenmyyntisopimuksia on solmittu neljä (Matkahuolto, Onnibus, Perille.fi ja VR).

Ukrainalaisilla sotapakolaisilla oli maksuton matkustusosoikeus Vilku-liikenteessä maaliskuusta vuoden loppuun saakka.

Keväällä valmistui selvitys uudesta yhteisen liikenteen kustannusjaosta. Lautakunta hyväksyi jakosuhteet kokouksessaan 9.6.2022. Päätöksestä jätettiin yksi eriyvä mielipide. Kustannusten jaossa otettiin käyttöön toteutuneiden matkojen keskimatkan pituuksiin perustuva jakomalli. Muutos nosti Kuopion osuutta kustannuksista sekä lipputuloista niin paikallisliikenteen kohteessa 5 kuin maaseutuliikenteen kohteessa 6. Siilinjärven osuudet puolestaan laskivat.

Kuopion kaupunkiseutu on mukana keskisuurten kaupunkien yhteisessä lippu- ja maksujärjestelmien jatkokehittämishankkeessa. Hankkeelle on haettu rahoitusta Traficomilta.

Kuopion älykäs liikenneinfra eli KÄLLI-hanke päättyi vuoden 2022 lopussa. Hankkeessa parannettiin joukkoliikenteen sujuvuutta tuomalla joukkoliikenne-etuudet entistä laajemmalle alueelle. Hankkeen kautta hankittiin kaikkiin paikallisliikenteen autoihin matkustamonäytöt. Lisäksi hankkeeseen kuului selvitys automaattibusseista.

Joukkoliikenneyksikkö osallistui MAL- sopimuksen mukaisen Kuopion kaupunkiseutusunnitelman laatimiseen. Suunnitelmassa linjataan, että alueen joukkoliikennejärjestelmä perustuu jatkossa runkolinjastoon. Runkolinjaselvitystyö käynnistyi toukokuussa 2022 ja se valmistui tammikuussa 2023. Kuopio-Siilinjärvi- välille ei tässä vaiheessa nähty potentiaalia runkolinjalle, mutta sinne on esitetty runkolinjamaista vuorotarjonnan keskittämistä nykyistä harvemmille linjoille. Pohjois-Savon maakuntahallitus myönsi selvityksen laatimiselle avustusta 80 % hyväksyttävistä kustannuksista. Jatkoselvitys tarvittavista infraparannuksista käynnistyi EAKR-rahoitushakemuksella joulukuussa 2022.

MUKKE- hanke (mutkattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla) on edennyt kyytipalvelupilotin ohjelmointivaiheeseen. Tavoitteena on käynnistää pilotti Suonenjoella ja mahdollisesti Rautalammilla loppukesästä 2023 nykyisin käytössä olevalla välitysjärjestelmällä.

Kuopio on mukana myös kuuden kaupungin yhteishankkeessa automaattisen matkustajalaskentajärjestelmän (Walitti-silmä) toteuttamiseksi. Järjestelmän avulla saadaan mm. tietoa bussista poistuvien matkustajien määrästä pysäkeittäin ja bussien täyttöasteesta.

Kuntatalouden tiukkuuden vuoksi lippujen hintojen nostamiseen syntyi kovat paineet. Loppuvuodesta käynnistettiin selvitystyö matkustuskäyttäytymisen muutoksesta ja lippuhintojen tarkistamisesta. Selvitystyön tulisi valmistua maaliskuussa, jotta hintojen tarkistaminen voitaisiin tehdä kesäkauden 2023 alussa.

4. Yhteiset toimitukset

4.1 Joukkoliikennelautakunta

Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta vuonna 2022:

Petri Kaunisto pj, varalla Jukka Paananen (Kuopio)

Aki Partanen varapj, varalla Tommi Jäppinen (Siilinjärvi)

Mika Eskelinen, varalla Sami Räsänen (Kuopio)

Merja Kaija, varalla Tanja Pitkäjoki (Siilinjärvi)

Anu Kähkönen, varalla Maarit Kosunen (Kuopio)

Petri Rissanen, varalla Heikki Matero (Kuopio)

Tuuli Vaittinen, varalla Laura Kuusela (Kuopio)

Kuopion kaupunginhallituksen edustajana on Pekka Niiranen, varalla Eero Wetzell.

Siilinjärven kunnanhallituksen edustajana on Keijo Ryyänen, varalla kunnanhallituksen puheenjohtajan erikseen nimeämä henkilö.

Esittelijänä lautakunnan kokouksissa oli joukkoliikennepäällikkö.

Lautakunta kokoontui kevätkaudella neljä kertaa, päätöksiä tehtiin 25. Kokoukset pidettiin etäkokouksina koronatilanteen vuoksi. Syyskaudella kokouksia oli kolme ja päätöksiä syntyi 43. Toiminnassa on noudatettu Kuopion kaupungin hallintosääntöä ja kaupunkiympäristön palvelualueen toimintasääntöä.

4.2 Joukkoliikennesyksikkö

Yksikön vetäjänä oli joukkoliikennepäällikkö. Yksikössä oli toukokuusta lokakuuhun yksi kesäharjoittelija. Muuten henkilöresurssissa ei tapahtunut muutoksia.

5. Talous ja kustannusten jako

MAL-sopimuksen mukainen joukkoliikenteen valtionavun perusrahoitus oli 1 080 000 € sekä ympäristöperusteinen valtionapu 1 000 000 €. Lisäksi Traficom myönsi koronan aiheuttamaan liikennöintikustannusten nousuun avustusta 1 097 000 €. Perusrahoitus ja koronatuki jaettiin kuntien kesken avoimen joukkoliikenteen toteutuneiden kustannusten suhteessa. Ympäristöperusteinen valtionapu kohdentui kokonaan Kuopiolle vähäpäästöiseen paikallisliikenteeseen, koska Kuopion sisäistä paikallisliikennettä hoidetaan vähäpäästöisesti sähköllä tai biodieselillä. Kuopio – Siilinjärvi -välin liikenteessä käyttövoimana on vielä perusdiesel.

Yhteisen liikenteen kustannukset jaettiin lautakunnan 9.6.2022 hyväksymien jakosuhteiden mukaisesti. Kustannusten jaossa otettiin käyttöön keskimatkan

pituuteen perustuva jakomalli. Viranomaiskustannukset jaettiin asukaslukujen (Siilinjärvi 15 %, Kuopio 85 %) suhteessa. Laskutus tehtiin neljännesvuosittain.

Viranomaistoiminnan kokonaiskustannukset olivat 1 349 248,21 €, joka oli 9,6 % edellisvuotta enemmän. Siilinjärven osuus kustannuksista oli 206 034,05 €. Palkkakulut nousivat 2,7 % ja info-, lippu- ja maksujärjestelmän kustannukset reilut 10 %. Lippu- ja maksujärjestelmäkustannuksiin sisältyvät keskisuurten kaupunkiseutujen digitalisaatiohankkeen kehityskustannuksia. Muut palvelujen myynnistä aiheutuneet kustannukset (mm. ICT-kulut ja huonevuokrat) kasvoivat reilut 28 % edellisestä vuodesta.

Joukkoliikenteen talousarvioesityksen 2022 lautakunta hyväksyi osaltaan 20.9.2022. Hyväksytty talousarvio toimitettiin lautakunnalle sähköpostitse 12.1.2023.

6. Neuvottelu- ja lausuntomenettelyt

Liikenteisiin esitetyistä merkittävistä muutoksista on neuvoteltu muiden kuntien, toimivaltaisten viranomaisten ja liikennöitsijöiden kanssa. Sopimusliikennöitsijöiden kanssa on pidetty tarpeen vaatiessa Teams -palavereita.

Pohjois-Savon Ely –keskuksen kanssa on käyty sopimuskatselmuksia kustannusten ja lipputulojen jaosta. Lisäksi alueelta on osallistuttu Elyn järjestämiin alueellisen joukkoliikennetyöryhmän kokouksiin.

Vaikutusten arviointi

-

Liitteet

1695/2023 Yhteistoimintasopimus 25.10.2018

1695/2023 Muistio vuodesta 2022